

Har vårdmiljön betydelse för hälsa och återhämtning?

Helle Wijk, Docent
Sahlgrenska Akademin Institutionen för Vårdvetenskap och Hälsa
Göteborgs Universitet

Hälsofrämjande vårdmiljöer Forum för vårdbyggnad
16 – 17 november 2011 Malmö

Nu är jag inte en människa som är beroende av att sitta och prata bara. Det märker jag att det finns sådana här. De trivs med det... men jag har mitt rum och jag har det jag behöver, och de är väldigt hjälpsamma och snälla alla människor här... så jag trivs bra och jag äter och umgås med mina bordskamrater, men sedan går jag gärna in till mig. Radion och talböcker, det är det som jag har och det är jag nöjd med.

Falk H., Wijk H., Persson L-O Intra-institutional relocation - Effects on elderly persons health and quality of life. International Psychogeriatric Association Montreal 2009

En personcentrerad vård innebär
att sträva efter att bibehålla någons
personlighet, trots sviktande funktioner

En viktig grund är kunskap om
vårdtagaren och att särskilt
beakta de särskilda behov som
har betydelse för personens
livskvalitet

Personcentrerad vård

Åldrandet

- * Sinnesfunktioner
- * Tempo
- * Inläring

Demens

- * Rumsuppfattning
- * Igenkänning
- * Kommunikation
- * Minne
- * Uppmärksamhet

Kontroll

Orientering

Socialt stöd

Positiv avledning

Positiv avledning

Vila från sin
sjukdom

Sinnesstimulering

Behagliga material

Bilder

Förströelse

Djur

Naturupplevelser

Vårdatmosfärens betydelse för välbefinnandet

Fokus på det personliga

Tid och utrymme

Generositet

Flexibilitet

Närvaro och tillgänglighet

Tempo

Igenkänning

Edvardsson D Umeå Universitet

Rum för äldre

”Rum för äldre kan formges och bidra till praktiska, sociala, kommunikativa och existentiella kvaliteter. Det krävs öppenhet och vilja att till vara de erfarenheter som finns.”

*Paulsson, J. (2002). Det nya äldreboendet.
Idéer och begrepp, byggnader och rum.
Svensk Byggtjänst Stockholm.*

Betydelsen av bra belysning

*Belysning i äldre personers miljöer har stora brister
Detta får konsekvenser för människors livskvalitet
Komplettera befintlig belysning med bättre och
funktionella armaturer*

Brunnström, G., Sörensen, S., Alsterstad, K., Sjöstrand, J. (2004)

Quality of Light and Quality of Life –

The effect of lighting adaptation among people with low vision. Ophthalmic and Physiological Optics 24.

Goda och dåliga ljudmiljöer

*Ljud som väcker igenkänning kan stödja minne och
välbefinnande*

Oljud kan bidra till oro

*Musik är ett verktyg i det
praktiska dagliga vårdarbetet*

Ragneskog, H., Asplund, K., Kihlgren, M. and Norberg, A. Individualized Music Played for Demented Patients, Analysis of Video-recorded Observations. International Journal Of Nursing Practice 2001; 7, 146-155.

Luktsinnet i miljön

Lukter

Aktiverar minnet

Påverkar sinnesstämning

*Spelar stor roll för smakupplevelser,
aptit, känslor och minnesaktiveringar*

Larsson, M., Finkel, D. & Pedersen, N. L. (2000). Odor identification: Influences of age, gender, cognition and personality. J Gerontol B Psychol Sci Soc Sci, 55B, P304-310.

Symbolers betydelse

Vilka symboler finns i våra vårdmiljöer?

Vad de har för innebörd för oss?

Vilken betydelse förmedlar de till dem vi vårdar?

*Sandman PO Edvardsson, D.
Atmosphere in care settings. Towards a
Broader Understanding of the phenomenon. Umeå University Medical
Dissertations, New Series No 941.*

Tillgång till naturen

Trädgård

Ta del av naturen
via utsikt

Bygga in naturen i
vårdmiljön

Bengtsson, A. 2003. Utemiljöns betydelse för äldre och funktionshindrade. Statens Folkhälsoinstitut 2003:60, Stockholm

Grahn, P. 1999. Om helande trädgårdar, Svensk rehabilitering 3:99, s 26-28

Djur i vården

Samvaro med sällskapsdjur har inflytande på fysiskt och psykiskt hälsoläge, stressreduktion, återhämtning, egenvård och vårdberoende

Norling I. (2001): Naturens och trädgårdens betydelse för hälsa och livskvalitet.

*Göteborgs botaniska trädgård (031 741 11 17) och
Sektionen för vårdforskning, Sahlgrenska
universitetssjukhuset, Göteborg.*

Färg för tydliga rum

Som koder och ledtråd

För att väcka uppmärksamhet

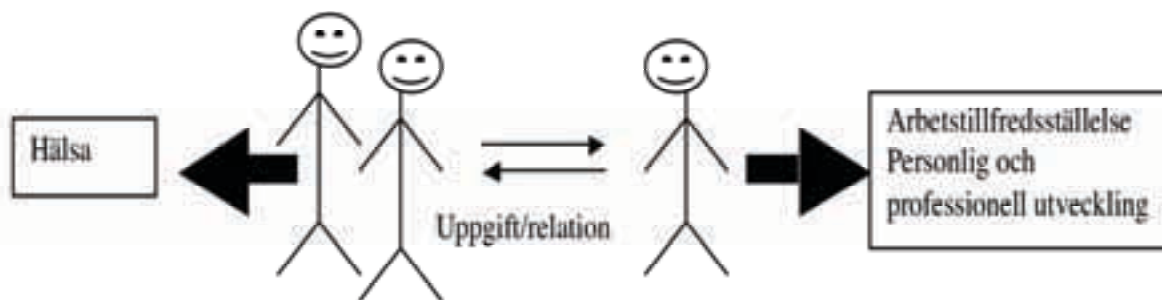
Stärka igenkänning

Förskönande

*Helle Wijk (2001) Colour perception in old age,
Dissertation Gothenburg University*

Värdegrund

Organisation

Fysisk/psykosocial miljö

Fysisk miljö institutionslik eller hemlik?

Sjukhusmiljöer kan upplevas främmande/skrämmande
(Radley & Taylor, 2003)

En miljö berikad med symboler för det vardagliga och
hemlika skänker trygghet (Day et al., 2000)

Vårdkläder har symbolisk betydelser–
relation mellan person/professionell/patient
(Edvardsson, 2009)

Vad vet vi om vårdmiljöns betydelse för hälsa och vård ?

I miljöer där personalen skattar högre stress och sämre vårdklimat finns signifikant mer skrikande, vandrande, rastlöshet och flyktbeteende hos boende / patienter

(Edvardsson et al *Int Psychoger* 2008;28:1-13)

Vad vet vi om vårdmiljöns betydelse för hälsa och vård ?

I miljöer där personal har en hög mental arbetsbelastning förskrivs signifikant mer antipsykotika

(Lövheim et al *Int Psychoger* 2006;18:713-26)

Ett klimat som befrämjar välbefinnande

En plats där man

- känner sig **trygg och säker**
- får **vara den man är** eller vill vara
- inte behöver känna sig generad, utskrattad eller **inte behöver skämmas**
- är **välkomnad**, får det lilla extra, drar åt samma håll, tydliga mål
- får en **vård som är tillåtande** och inte bestraffande, man får visa känslor
- personalen är **personlig men inte privat**

Edvardsson, D., Sandman, P. O. & Rasmussen, B. (2005). Sensing an atmosphere of ease – a tentative theory of supportive care settings. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 19, 344–353

*Äldreomsorg är att dela sina sorger
med de äldre*

Anton, 7 år